

Paměť

Bergson má za to, že „vědomí znamená především paměť“ (7193, Duchovní energie, s. 11); zároveň „veškeré vědomí je však předjímáním budoucnosti“ (dtto, s. 12). A shrnuje: „Uchování toho, co již není, a předjímání toho, co ještě není, je tedy první funkcí vědomí.“ (dtto. s. 12). To ovšem není dobré vymezení toho, čím je vědomí, neboť uchovávání toho, co už bylo a nyní není (resp. by nebylo, kdyby něco z toho, co bylo, nebylo uchováno) je charakteristické pro veškerou skutečnost, tj. pro veškeré „reálné dění“; nezáleží na tom, že si to dost neuvědomujeme a že pro toto „uchovávání“ máme jiné pojmenování, totiž „setrvačnost“. Setrvačnost je myšlenková konstrukce, která je založena na odhlížení od „subjektů“, takže výsledek jejich „práce“ na uchovávání něčeho, co tu už bylo (a co by tedy už mělo „nebýt“), je připisován jakési „povaze materiálu“. To je však jen zvyk, a zvyklosti tohoto druhu je třeba vřelmi kriticky prověřovat, protože jsou spíše překážkou poznání než jeho oporou. Kdysby nebylo takových sil, jaké např. drží pohromadě každý proton, Vesmír by nemohl existovat buď vůbec nebo jen zlomkovitě (tedy ne jako vesmír, všehomír). A kdyby skutečnosti ve světě nebyly (navzdory tomu, že nejsou naprosto trvalé) nadány jistou (dočasnou) setrvalostí, nemělo by ani vědomí, k čemu se upínat jako k tomu, co už není nebo co ještě není.

(Písek, 030821-7.)